

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA‘LIM,
FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
SOG‘LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI**

TOSHKENT TIBBIYOT AKADEMIYASI

«TASDIQLAYMAN»

Toshkent tibbiyot akademiyasi
rektori A.K.Shadmanov

2023 yil «25» 07

**SOG‘LIQNI SAQLASH IQTISODIYOTI
MODUL DASTURI**

Bilim sohasi: 400 000 – Biznes, boshqaruv va huquq
Ta‘lim sohasi: 410 000 – Biznes va boshqaruv
Ta‘lim yo‘nalishi: 60411200 – Menejment: sog‘liqni saqlash menejmenti

Toshkent -2023

Modul kodi SSI17-810		O'quv yili 2024/2025	Semestr 7-8	Kreditlar 10
Modul turi Majburiy		Ta'lim tili O'zbek		Haftadagi dars soatlari 5/5
1.	Modul nomi	Auditoriya mashg'ulotlar (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	Sog'liqni saqlash iqtisodiyoti	150	150	300
2.	<p>I. Modulning mazmuni</p> <p>Modulni o'qitishdan maqsad – sog'liqni saqlash muassasalarining bo'lajak rahbarlari sifatida, ko'plab tashkiliy, boshqaruv, moliyaviy va boshqa masalalarni hal qilishga to'g'ri keladi, biroq insonlarning barcha ehtiyojlari va istaklarini, shuningdek ularning salomatligi va kasalligiga taalluqli bo'lganlarini ham qondirishga resurslar miqdorining yo'qligi va yetarli darajada bo'lmasligini anglatadi. Mablag'lardan foydalanishning turli variantlari ichidan eng maqbulini tanlab olish, iqtisodiyot sohasining barcha idora va vazirliklari, boshqarma va bo'limlari, muassasa va tashkilotlarining menejer va rahbarlari zimmasiga yuklatilgan vazifalarni sifatli va kam xarajatlar bilan bajarishi lozim bo'lgan umumiy qonuniy — huquqiy va iqtisodiy muhtni yaxshiroq tushunishga yordam beradi.</p> <p>Modulning vazifasi – talabalarga sog'liqni saqlash iqtisodiyoti fani bo'yicha barcha iqtisodiy va moliyaviy ko'rsatkichlar va jarayonlar haqida to'liq va qiziqarli tarzda yetkazib berish.</p>			
	<p>II. Asosiy nazariy qism</p> <p>II.I. Modul tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:</p> <p>7-semestr:</p> <p>1-mavzu: Sog'liqni saqlashda iqtisodiy taxlilni asoslari.</p> <p>2-mavzu: Tibbiy xizmat bozoridagi iste'molchilar.</p> <p>3-mavzu: Tibbiy xizmat ko'rsatuvchi sub'ektlar.</p> <p>4-mavzu: Sog'liqni saqlashda sug'urta faoliyati.</p> <p>5-mavzu: Sog'liqni saqlashda mehnat bozori.</p> <p>6-mavzu: Farmasevtika bozori.</p> <p>8-semestr:</p> <p>1-mavzu: Sog'liqni saqlashda iqtisodiy baholash.</p> <p>2-mavzu: Sog'liqni saqlash tizimlari va ularni moliyalashtirish.</p> <p>3-mavzu: Sog'liqni saqlash tashkilotlarini faoliyatini rejalashtirish.</p>			

4-mavzu: Zamonaviy sog‘liqni saqlashda menejment va marketing.

5-mavzu: O‘zbekistonda sog‘liqni saqlashdagi iqtisodiy islohotlar.

6-mavzu: Sog‘liqni saqlash tizimini rivojlanishini chet el tajribasi.

III. Amaliy mashg‘ulotlar bo‘yicha ko‘rsatma va tavsiyalar:

Amaliy mashg‘ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

7-semestr:

1-mavzu: Sog‘liqni saqlash iqtisodiyoti tushunchasi va predmeti. Sog‘liqni saqlash iqtisodiyoti tarixi.

2-mavzu: Bozor munosabatlari tizimida sog‘liqni saqlash.

3-mavzu: Tibbiy yordamga ehtiyoj va tibbiy xizmatlarga talab.

4-mavzu: Tibbiy xizmatlarga talab sog‘liqni saqlash talabining hosilasi sifatida. Tibbiy xizmatlarga talabning bepul omillari.

5-mavzu: Tibbiy xizmatlar talabini shakllantirishda shifokorlarning roli.

6-mavzu: Shifoxona sog‘liqni saqlashning iqtisodiy sub’ekti.

7-mavzu: Shifoxonalarning iqtisodiy holati. Shifoxonalarning xarajatlari.

8-mavzu: Sog‘liqni saqlash xizmatlari bozorida tijorat va notijorat shifoxonalarning xatti-harakatlari.

9-mavzu: Ixtiyoriy sug‘urtada xizmatlar bozorini shakllantirish: talab va taklif.

10-mavzu: Ixtiyoriy tibbiy sug‘urtaning iqtisodiyotga ta’siri: nazariy modellar.

11-mavzu: Zamonaviy iqtisodiyotda shifokorlarning mehnati: bandlik dinamikasi.

12-mavzu: Mehnat taklifi: shifokorning xatti-harakatlari. Shifokorlarning ish haqi.

13-mavzu: Tibbiy xatolar va “mudofaa” tibbiyoti. Hamshiralalar mehnat bozori.

14-mavzu: Nima uchun jamiyat yangi dori vositalarini ishlab chiqishga sarmoya kiritishdan foyda ko‘radi.

15-mavzu: Farmatsevtika bozorida talab va taklif. Farmatsevtika bozorini davlat tomonidan tartibga solish.

8-semestr:

1-mavzu: Xarajatlarni minimallashtirish usuli (sost-minimization analysis). “Xarajatlar-samaradorlik” usuli (sost-effectiveness analysis).

2-mavzu: Xarajatlar-foйда usuli (sost-utility analysis). Xarajatlar-foйда usuli (sost-benefit analysis).

3-mavzu: Bir nechta natijalarga erishishga qaratilgan yirik loyihalarni iqtisodiy baholash.

4-mavzu: Sog‘liqni saqlashni moliyalashtirish tizimlarida mablag‘larni shakllantirish mexanizmlari.

5-mavzu: Sog‘liqni saqlashni moliyalashtirish tizimlarida mablag‘larni

birlashtirish mexanizmlari. Tibbiy yordamni sotib olish.

6-mavzu: Xususiy sog'liqni saqlash tizimining xususiyatlari. Sog'liqni saqlash sohasida davlat-xususiy sheriklik.

7-mavzu: Xususiy sog'liqni saqlash tizimidagi tashkilotlarni faoliyatini biznes-rejalashtirish

8-mavzu: Zamonaviy boshqaruv jarayonlari va ularning tibbiyot muassasalarida samaradorligi.

9-mavzu: Zamonaviy bozor iqtisodiyoti sharoitida sog'liqni saqlash.

10-mavzu: Sog'liqni saqlash tizimidagi marketing faoliyatining asosiy yo'nalishlari.

11-mavzu: Sog'liqni saqlash marketingi va uni boshqarish.

12-mavzu: Davlat siyosatining yangi maqsadlari va vositalari. Islohotlarni davom ettirish.

13-mavzu: Sog'liqni saqlash tizimida tuzilmaviy o'zgarishlar. Islohotlarni davom ettirishdagi to'siqlar va istiqbollor.

14-mavzu: Chet elda sog'liqni saqlash tizimlari rivojlanishining tarixiy bosqichlari.

15-mavzu: O'zbekiston va xorijiy mamlakatlarda sog'liqni saqlashni boshqarishning dolzarb masalalari.

Amaliy mashg'ulotlar multimedia qurilmalari jihozlari bilan jihozlangan auditoriyalarda har bir akademik guruhga alohida o'tiladi. Mashg'ulotlarda faol va interfaol usullar qo'llaniladi. "Loyihali o'qitish", "Keys-stadi" va boshqa texnologiyalaridan foydalaniladi. Tarqatma materiallar va axborotlar multimedia qurilmalari yordamida uzatiladi.

IV. Amaliy ko'nikmalar:

- Soliqqa tortish va xarajatlar xisob-kitobi tizimining hayotiyligini ta'minlash;
- Mulk shakllaridan qat'iy nazar, barcha tibbiyot muassasalari o'z ishini unga muvofiq olib boradigan qonun va me'yoriy hujjatlarni yaratishga;
- Davlat tomonidan kafolatlangan asosiy xizmat turlariga kiritilgan tibbiy xizmatlarni ko'rsatish va ularni moliyalashtirish uchun ma'suliyatni o'z zimmasiga olishga va shu kabi vazifalarni bajara olish amaliy ko'nikmalari.

V. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Tibbiy mehnatning sotsial iqtisodiy mohiyati.
2. Sog'liqni saqlash sohasidagi asosiy iqtisodiy munosabatlar, ularni

	<p>rivojlanish qonuniyatlari va xususiyatlari, ularni moddiy ishlab chiqarishdagi ahamiyati.</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. O‘zbekistonda sog‘liqni saqlash tizimining tashkil etilishi. 4. O‘zbekistonda sog‘liqni saqlash tizimining hozirgi holati va uni islox qilish strategiyasi. 5. Tibbiy bozorning segmentlari. 6. Bozor iqtisodiyoti sharoitida tarmoq faoliyatining samaradorlik ko‘rsatgichlari. 7. Moliyalashtirish manbalari Fuqarolarni davlat tamonidan bepul tibbiy yordamni kafolatlanishi. 8. Sog‘liqni saqlashga qilinadigan xarajatlar. 9. Moliyalashtirishning byudjet tizimi. 10. Moliyalashtirishning nodavlat tizimi. 11. Tibbiy muassasalarining maqsadga muvofiq keladigan tashkiliy-huquqiy shaklini tanlash. 12. Sog‘liqni saqlashdagi tadbirkorlikning tashkiliy-huquqiy jixatlari. Uning qisqacha mazmuni. 13. Tibbiy xodimlarining pullik xizmat ko‘rsatish natijasida oladigan daromadlarning turlarini aniqlash. 14. Tibbiy xizmatlar bahosida xarajat elementlarining iqtisodiy xarakteristikasi. 15. Sog‘liqni saqlash resurslarini taqsimlashning turli darajalari. 16. Ish haqi fondining ijtimoiy ahamiyati. 17. Mehnat resurslaridan oqilona foydalanish. 18. Xarajatlar smetasini ijro etish ko‘rsatkichlari. 19. Tibbiy sug‘urtalashning ahamiyati va o‘ziga hos jixatlari. 20. Tibbiy xizmatlar bahosida xarajat elementlarining iqtisodiy xarakteristikasi.
<p>3.</p>	<p style="text-align: center;">VI. Ta’lim natijalari/ kasbiy kompetentsiyalar</p> <p>Talaba bilishi kerak:</p> <p>7-semestr:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sog‘liqni saqlash tizimidagi iqtisodiy qonunlarni o‘rganish; • sog‘liqni saqlashning ijtimoiy ishlab chiqarish tizimidagi rolini aniqlash; • kerakli resurslarga bo‘lgan ehtiyojni hisoblash; • mavjud resurslardan samarali va oqilona foydalanishni ta’minlash hamda tibbiyot xodimlarining mehnatini tashkil etish <i>haqida</i>

	<p><i>tasavvurga ega bo'lishi; (bilim)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • tibbiyot tashkilotlari faoliyatining iqtisodiy samaradorligini, tibbiyot texnologiyalari samaradorligini baholash; • sog'liqni saqlash xodimlari uchun ish haqi tizimlarining samaradorligini baholash, xodimlarga yuk standartlarini aniqlash; • sog'liqni saqlash iqtisodiyoti sohasida kadrlar tayyorlash hujjatlaridan <i>foydalana olishi; (ko'nikma)</i> • Aholining ijtimoiy zaif va nochor qatlamiga bevosita xizmatlar ko'rsatishlarini tashkil qilish; • Ko'rsatilayotgan xizmatlarning sifat andozalarini joriy etish. • Tibbiy yordam profilaktik ishlariga bulgan extiyojlarni baholashni tashkil kilish <i>kabi ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak. (malaka)</i> <p>Talaba bilishi kerak:</p> <p>Semestr yakunida:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sog'liqni saqlashni rejalashtirish; • Moliyalashtirish va monitoringini uning samaradorligini oshirish maqsadida o'rganish; • sog'liqni saqlashni boshqarishning yangi shakllari, usullarini ishlab chiqish; • bu sohadagi moddiy, kadrlar, moliyaviy va boshqa resurslardan eng samarali foydalanishga imkon berishi haqida <i>tasavvurga ega bo'lishi; (bilim)</i> • Sog'liqni saqlash iqtisodiyotining asosiy vazifalari; • Sog'liqni saqlash mulkchilik shakllari; • Sog'liqni saqlash bozor iqtisodiyotiga o'tish davrida bahoni tashkil kilish mexanizmlaridan <i>foydalana olishi; (ko'nikma)</i> • Sog'liqni saqlash iqtisodi samaradorligini oshirishni tashkil kilish; • Tibbiyot muassasalarining asosiy ishi nimaga yunaltirilganligi; • Sog'liqni saqlashdagi xususiylashtirish jarayonlari; • Sog'liqni saqlash tizimini moliyalashtirish faoliyatda foydalanish <i>kabi ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak. (malaka)</i>
4.	<p style="text-align: center;">VII. Ta'lim texnologiyalari va metodlari</p> <ul style="list-style-type: none"> • Interfaol o'yinlar; • Seminar(mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar; • Guruhlarda ishlash;

	<ul style="list-style-type: none"> • Taqdimotlarni kiritish; • Individual loyihalar; • Jamoa bo‘lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
5.	<p style="text-align: center;">VIII. Kreditlarni olish uchun talablar:</p> <p>Joriy nazorat shaklida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, oraliq va yakuniy nazorat turlari bo‘yicha yozma ishni muvoffaqiyatli topshirish.</p>
6.	<p style="text-align: center;">Asosiy adabiyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. А. И. Вялков, В. З. Кучеренко, Б. А. Райзберг Управление и экономика здравоохранения: учебное пособие / ; ред. А. И. Вялков. - 3-е изд., доп. - М. : ГЭОТАР-Медиа, 2013. 2. Экономика здравоохранения: учеб. пособие / под науч. ред.М. Г. Колосницыной, И. М. Шеймана, С. В. Шишкина ; Гос. ун-т — Высшая школа экономики. — М. : Изд. дом ГУ ВШЭ, 2008. 3. Экономика здравоохранения / под общ. ред. А. В. Решетникова. М.: ГЭОТАР-Медиа, 2015. 4. Макконнелл К.Р., Брю С.Л.. Экономикс: принципы, проблемы и политика: Пер. с 13-го англ. изд. - М.: ИНФРА-М, - XXXIV, 1999. 5. Общественное здоровье и здравоохранение: учебник / под ред. В. Стародубова. – М.: ГЭОТАР–Медиа, 2014 г. <p style="text-align: center;">Qo‘shimcha adabiyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ключня В. Л. История экономических учений [Электронный ресурс]: курс лекций / В. Л. Ключня, А. В. Черновалов, Ж. В. Черновалова. – Минск: БГУ, 2016. 2. Лисицын Ю.П. Общественное здоровье и здравоохранение: учеб. для вузов / Ю.П. Лисицын, Г.Э. Улумбекова. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: ГЭОТАР–Медиа, 2011. 3. Лисицын Ю. П. Общественное здоровье и здравоохранение: учебник / В. И. Лисицын. – М.: ГЭОТАР – Медиа, 2002 г. – 520с.: ил. – («Серия XXI век») 4. Лисицын Ю. П. Общественное здоровье и здравоохранение: учебник / В. И. Лисицын. – М.: ГЭОТАР – Медиа, 2013 г. 5. Николаева Н. П. Экономическая теория [Электронный ресурс]: Учебник для бакалавров / Н.П. Николаева. – М.: Дашков и К, 2013. – 328 с. //znanium.com/bookread.php?book=415107. 6. Общественное здоровье и здравоохранение: учебник / В.А. Медик, В. К.Юрьев. – 2-е изд., испр. и доп. – Москва: ГЭОТАР–Медиа, 2012.

7. Экономика здравоохранения / под ред. И.М. Шеймана. М.: ТЕИС, 2001.
8. An Introduction to Health Economics for Eastern Europe and the Former Soviet Union / ed. by S. Witter, T. Ensor. Chichester, N.Y., etc.: John Wiley & Sons, 1997.
9. Eastaugh S.R. Health Care Finance and Economics. Boston: Jones and Barlett Publishers, Inc., 2004.
10. Feldstein P. Health Care Economics. 6th ed. Thomson Delmar Learning, 2004.
11. Getzen T.E. Health Economics: Fundamentals and Flow of Funds. 2nd ed. John Wiley & Sons, 2004.
12. Henderson J. Health Economics and Policy. 3rd ed. Thomson — South Western, 2005.
13. Klarman H.E. The Economics of Health. N.Y.; L.: Columbia University Press, 1965.
14. McPake B., Kummaranayake L., Normand Ch. Health Economics. An International Perspective. L.; N.Y.: Routledge, 2003.
15. Phelps C. Health Economics. 3rd ed. Boston: Addison Wesley, 2002.
16. Santerre R.E., Neun S.P. Health Economics: Theories, Insights and Industry Studies. Harcourt Brace and Company, 2000.
17. Zweifel P., Breyer F. Health Economics. N.Y.: Oxford University Press, 1997.

Internet saytlari:

1. <http://www.studmedlib.ru/book/ISBN9785970425985.html>
2. <http://www.studmedlib.ru/book/ISBN9785970431368.html>
3. znanium.com/bookread.php?book=430228

Toshkent tibbiyot akademiyasi tomonidan ishlab chiqilgan va tasdiqlangan.

Modulning o'quv dasturi Toshkent tibbiyot akademiyasining 2023 yil "25" 04 dagi 01335-sonli buyrug'i (buyruqning 2 -ilovasi) bilan tasdiqlangan.

7.

O'quv-uslubiy boshqarma boshlig'i

F.X. Azizova

8.	<p>Modul uchun ma'sullar: Norkulov S.D. - TTA, Ijtimoiy fanlar kafedrası mudiri, f.f.d., professor Alimova S.G. – TTA, Ijtimoiy fanlar kafedrası dotsenti, iqt.f.n. Sultonova X.T. - TTA, Ijtimoiy fanlar kafedrası katta o'qituvchisi.</p>
9.	<p>Taqrizchilar: Ichki taqrizchi: Abilov U.M. - TTA, Ijtimoiy fanlar kafedrası professori, f.f.d. Tashqi taqrizchi: Abduraximova S.A. - Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, Iqtisodiy xavfsizlik kafedrası dotsenti, (DSc).</p>